Eenvoudig zoeken **Snelzoeken** **Geavanceerd zoeken** **Overzicht zoekbomen** **Zoekhistoriek**

Bewaarlijst

Het land van Beveren, 22, 1979 EHC

p. 114-135 Verelst D. "De geschiedenis van het Kasteel op de Singelberg te Beveren"

Terug **Hulp**

Volledige beschrijving p 128, 130-132 ivm inboedel uit kasteel.

Het Land van Beveren. - Beveren, 1958, currens

Scan van p 128 → 133

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience

K 184533 [C2-108 d]

p 131 2 kapellen
"De vloer van de kapellen bestond uit gekleurde tegels."

Magazijn
Na bestelling raadpleegbaar in de leeszaal
40(1997)-

Abonnement: s:EHC:1242:1

Nummer	Verwacht tegen	Ontvangen
Jaar 2023 Volume 66 Nummer 2	08.06.2023	
Jaar 2023 Volume 66 Nummer 1	08.03.2023	
Jaar 2022 Volume 65 Nummer 4		05.01.2023
Jaar 2022 Volume 65 Nummer 3		26.09.2022
Jaar 2022 Volume 65 Nummer 2		27.06.2022
Jaar 2022 Volume 65 Nummer 1		30.03.2022
Jaar 2021 Volume 64 Nummer 4		28.12.2021
Jaar 2021 Volume 64 Nummer 3		11.10.2021
Jaar 2021 Volume 64 Nummer 2		30.06.2021
Jaar 2021 Volume 64 Nummer 1		31.03.2021
Jaar 2020 Volume 63 Nummer 4		06.01.2021
Jaar 2020 Volume 63 Nummer 3		05.10.2020
Jaar 2020 Volume 63 Nummer 2		29.06.2020
Jaar 2020 Volume 63 Nummer 1		24.04.2020
Jaar 2019 Volume 62 Nummer 4		23.12.2019

Volume/Deel	Exemplaar	
-	338905	Depot Heemkunde Vlaanderen Enkel ter inzage

K 184533 [C3-273 f]

Magazijn
Na bestelling raadpleegbaar in de leeszaal
1-39(1958-1996)

Volume/Deel	Exemplaar	
-	338905	Depot Heemkunde Vlaanderen Enkel ter inzage

van Aarschot bewaakt in de maanden oktober en november van 1576 (47).

In 1582 begint de landvoogd Alexander Farnese aan een Reconquista. De steden Oudenaarde, Ninove, Lier, Duinkerken, Nieuwpoort, Axel en Hulst vallen voor de oprukkende troepenmacht van Farnèse (48).

Op 4 november 1583 trekt de hoogbaljuw van het Land van Waas met troepen vanuit Eeklo naar Beoostenblijde. De volgende dag slaat men de richting van Beveren in en veroveren ze het kasteel, blijkbaar zonder al te veel moeilijkheden. Op 6 november vertrekt men reeds naar Haasdonk (49).

In februari 1584 beginnen de voorbereidingen voor het beleg van Antwerpen. Men bouwt schansen en de dijken worden doorgestoken zodat het Land van Beveren grotendeels onder water komt te staan.

Het kasteel op de Singelberg wordt het hoofdkwartier van Farnese (10.7.1584). Belangrijke strategische ondernemingen worden opgezet zoals de Parmavaart en de schipbrug. De uitputtingsslag kon beginnen en de Antwerpenaars moeten zich overgeven. De onderhandelingen en de overgave worden getekend op het kasteel te Beveren (50).

Dat het oorlogsgeweld geen goed gedaan heeft aan het kasteel en de omgeving blijkt uit het feit dat de bomen van de dreef omgehakt zijn en dat men een deel van de loden dakbekleding heeft gestolen (51).

In dezelfde periode krijgen we ook een beeld van de «waardevolle» inboedel van het kasteel: 3 grote schilderijen en 1 klein schilderij, 3 houten lusters en tafel, 5 lederen stoelen, een tinnen kan, tinnen potten, 19 schotels, 7 kandelaars

(47) Idem, S.B.A., nr 341.
(48) DE SCHEPPER H., De «Reconquista» mislukt. De katholieke gewesten, 1579-1588, in: **Algemene geschiedenis der Nederlanden**, Haarlem 1971, dl. 6, p. 266.
(49) R.A.G., Kasselrij van het Land van Waas, nr 134, f. 1vo - 2ro.
(50) VAN GERVEN R., **De Scheldepolders van de Linkeroever (Land van Waas en Beveren). Bijdrage tot de geschiedenis van natuur, land en volk**, Beveren; Sint-Niklaas 1977, p. 307-314.
(51) Kapucijnenklooster Edingen, S.B.B., nr 13, brief van 13-12-1584.

en een spiegel. Dit alles moet van het kasteel afgehaald worden (52).

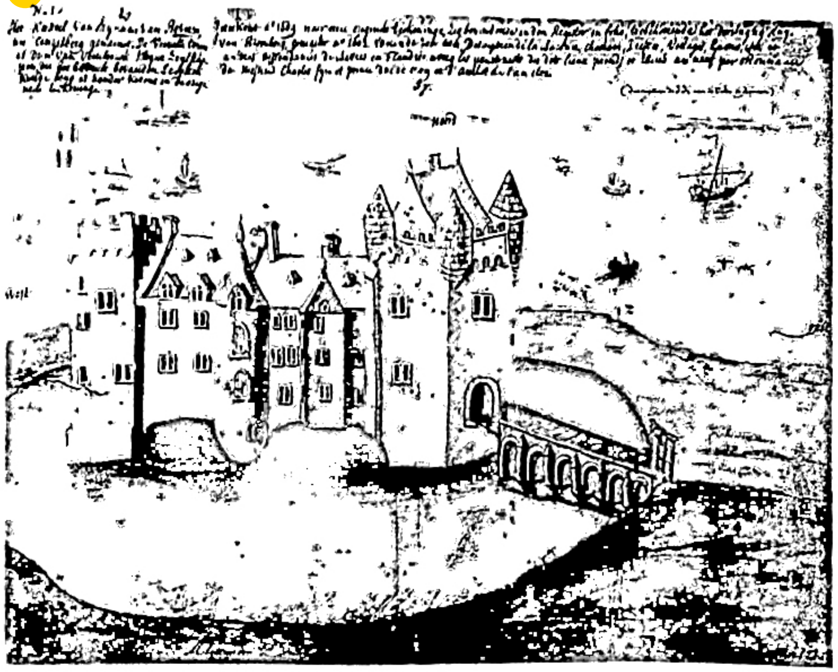

Fig. 5. - Het Singelbergkasteel naar een beschrijving uit 1602.

Hoe het kasteel er in die periode uitzag weten we enerzijds door de ikonografie (53) (fig. 5 en 6), anderzijds door

(52) Idem, S.B.B., nr 17, brief van 27-4-1585.
(53) Museum voor Oudheidkunde te Sint-Niklaas.
(fig. 5). Deze waterverftekening uit 1809 is een kopie van een tekening uit 1602.
BUVÉ A., Het vorstelijk en hertogelijk huis van Arenberg, in: **Annalen van de Oudheidkundige Kring van Het Land van Waas**, Sint-Niklaas 1966, 4e afl., p. 248-249.
De oorspronkelijke tekening bevindt zich in één van de beroemde «Albums de Croy», waarin alle bezittingen van de hertog van Aarschot werden afgebeeld. De albums geraakten her en der verspreid. Het eksemplaar waarin Beveren opgenomen is bevindt zich nu in de Nationalbibliothek in Wenen.
MISONNE D., Les albums de Croy. Histoire de la collection, in: **Les albums de Croy**, Gand, s.d. (1979), p. 27-28, p. 43.
(fig. 6). SANDERUS A., **Verheerlykt Vlaandre...**, Leiden; Rotterdam; 's Gravenhage, s.d., dl. 2, p. 117 (anastatische druk 1974).

een aantal beschrijvingen van het kasteel (54).

Doorheen de met eiken beplante dreef is het zowat een half uurtje gaan vanaf de kerk tot aan het kasteel. Voor het neerhof is een afsluiting en men kan het neerhof betreden langs een poort. Er is een tuin die men kon uitbreiden door de grachten rond het neerhof op te vullen. De grachten rond het kasteel moeten dringend gekuist worden. Zowel de muren van het kasteel als de peilers van de brug moeten hersteld worden (55).

De ingang bestaat uit een groot gebouw met op 3 hoeken evenveel torentjes. In het midden staat een poort met het

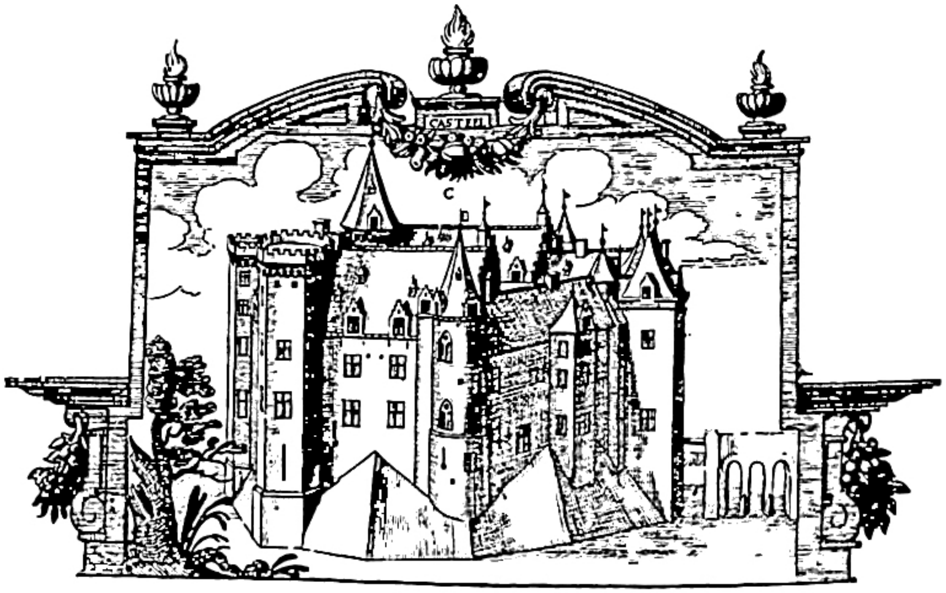

Fig. 6. - Het Singelbergkasteel zoals het voorkomt in «Verheerlykt Vlaandre» van Anthoni Sanderus.

(54) Kapucijnenklooster Edingen, S.B.B., nr 22 (o.a. een beschrijving van het kasteel uit 1639); S.B.B., nr 25 (instruktie aan de hoogbaljuw en ontvanger van het Land van Beveren over de herstellingen aan het kasteel (6-4-1601).
We zullen in de tekst die volgt S.B.B., nr 22 gebruiken omdat hij het duidelijkst is.

(55) Kapucijnenklooster Edingen, S.B.B., nr 25.

wapen van de heren van Beveren (56). Aan de rechterkant is een gewelfde kelder met een wachterskamer met gevangenissen. Daarnaast is er een toren waar de drankvoorraad is opgeslagen met in de onmiddellijke nabijheid de kamer van de drankschenker.

Aan de linkerkant is de plaats waar vroeger de badplaats was, de oven om water te verwarmen staat er nog. De 6-kantige toren aan die kant heeft een trap met 88 treden en leidt naar een keuken met een waterput, die sedert 14 à 15 jaar zout water bevat. Aan dezelfde kant zou nog een kleine toren zijn. Op de tweede verdieping is er een kamer met een kleine werkkamer en een secret (dit kan zowel een toilet zijn als een geheime kamer).

Vanuit die kamer heeft men uitzicht op de binnenplaats en op Beveren. De derde verdieping telt 2 grote kamers. Op de vierde verdieping — zolder — zijn 3 kamers. Op het allerhoogste van de trap is nog een klein kamertje (57) met een zicht op de gracht. Vanuit het torentje bovenop de trap kan men met stenen naar de vijand gooien.

Als we de trap afdalen, komen we op de binnenplaats terecht. Langs deze binnenplaats komen we in de grote zaal, nadat we een trapje van 4 treden zijn opgegaan. Onmiddellijk valt de schouw op met een mantel, die ondersteund wordt door 2 zuiltjes (58). Aan de zijkant zijn er twee pilaren die het midden ondersteunen.

Aan de rechterkant van de ingang ligt een kleinere zaal met een uitzicht op Beveren en Melsele. De linkerkant van de ingang leidt naar de toren met de 88 treden. Daar zijn 2 kapellen, die boven elkaar gelegen zijn. De vloer van de kapellen bestaat uit gekleurde tegels. Er is ook nog een kleinere huiskapel grenzend aan de benedenkapel. Boven de grote zaal en grenzend aan de bovenkapel, bevindt zich een tweede

(56) Het gaat hier om het wapen van de Bourgondiërs.
Idem, S.B.A., nr 667.

(57) Men bedoelt waarschijnlijk de mansardekamertjes die op beide afbeeldingen te zien zijn.

(58) Cfr. Het reisverslag van Dionisius de Harduyn.
R.A.G., Fonds Families, nr 1898, jaren 1574-1576.

grote zaal. Vandaar heeft men een uitzicht op de binnenkoer, Kallo, Lillo en Kieldrecht. Aan de andere kant ziet men Beveren. Zoals beneden is er een kleinere zaal aan de rechterkant van de grote zaal.

Op de twee volgende verdiepingen — zolder — zijn nog een aantal kamers. Helemaal boven is er nog een zolder.

Onmiddellijk naast dit gebouw is er een grote toren, de loden toren of platform genoemd. Er zijn toegangen van het gebouw met de grote zalen naar de toren toe. Vanaf de tweede verdieping is er een ladder met 23 à 24 treden, die naar het platform leidt. Het platform is afgezoomd met een stenen rand van 3 à 4 voet hoog. Het lood op het platform is grotendeels verdwenen (59) ten tijde van Farnese om er munitie van te maken, maar de houten vloer ligt er nog. Vanaf deze toren moet men een prachtig zicht hebben. De schrijver beweert te zien : Axel, Hulst, Verrebroek, Kieldrecht, Bergen-op-Zoom, Lillo, Kallo, Fort de Perel, Antwerpen, Beveren, Melsele, de Sint-Romboutstoren van Mechelen, Nieuwkerken, Sint-Niklaas, Haasdonk en Sint-Gillis.

Zeer dicht tegen de «loden» toren staat een vierkante toren. Aan de ingang bevinden zich 2 grote gevangenissen. De draaitrap moet indrukwekkend zijn geweest want men schrijft dat hij gemaakt is om er zowel te voet als te paard op te gaan (60). In de toren zijn enkele kamers. De toren geeft een zicht op Verrebroek en Hulst.

Op de binnenplaats is er een waterput met zoet water. Verder staat er nog een toren met schietgaten die tijdens de oorlog is vernield, zodanig dat enkel nog wat muren rechtstaan. Eronder is een kamertje voor de wachters. Vanuit deze toren loopt er een muur met schietgaten naar het poortgebouw toe.

Wanneer we het voorgaande trachten te koppelen aan

(59) Zie voetnoot 51.

(60) «Et qui a este encommencee pour aller à icelle a pied et a cheval». Kapucijnenklooster Edingen, S.B.B., nr 22.
Idem, S.B.A., nr 36, heeft het over de paardetoren.
Ook Dionisius de Harduyn vermeldt dit ; R.A.G., Fonds Families, nr 1898.

de twee tekeningen uit de 17e eeuw, zien we een grote gelijkenis. We kunnen met de tekst van de auteur in de hand de tocht door het karsteel volgen. Het is duidelijk dat de 2 tekenaars de beste zijde van het kasteel, de volgebouwde kant, hebben geëtst of getekend.

De tekening uit de 16e eeuw (fig. 4) toont het kasteel vanuit zijn minst voordeligste kant — de noordzijde —, maar sluit voor die noordzijde volledig aan bij de beschrijving van het kasteel, zoals hierboven gegeven. Men ziet duidelijk de vervallen toren. Op de tekening uit 1468 staat deze ronde toren er nog.

Vraag blijft natuurlijk, wanneer de gebouwen, die zichtbaar zijn op de 16e eeuwse tekeningen, door de gebouwen op de 17e eeuwse tekeningen vervangen zijn. Deze laatste verbouwing moet alleszins nà 1468 en vóór 1602 hebben plaatsgevonden. De verbouwing bestond uit de afbraak van de gebouwen tussen de toegangstoren en de loden toren of platform. Want deze laatste is zowel op fig. 4 als op fig. 5 en 6 te zien.

Op het einde van de 16e eeuw worden nog heel wat kleine herstellingen uitgevoerd (61) en in het begin van de 17e eeuw is er een vaste man die het dak onderhoudt (62) ; daarnaast worden ook de fundamenten opgekuist en hersteld waar het nodig is (63).

6. Het einde van het kasteel : de afbraak.

Het kasteel wordt, gezien de aanhoudelijke oorlogstoestand, herhaaldelijk gebruikt als logeerplaats voor soldaten. Dat dit laatste het gebouwkompleks geen goed doet is begrijpelijk (64).

(61) A.R.A., Familiearchief Arenberg : Beveren, nr 1, jaar 1591-1592, 1596-1597, 1599.

(62) Idem, nr 1, jaar 1599 ; nr 2, jaren 1600 en 1601.

(63) Idem, nr 2, jaar 1601.

(64) Idem, nr 1, jaar 1596-1597.
Idem, nr 2, jaar 1601.
R.A.G., Kasselrij het Land van Waas, nr 1344. Rekening van Michiel Duisburch van 2 ommestellingen (16-6-1621 en 30-7-1621), f° 24$^{ro - vo}$
O.A.B., nr 21, f° 78ro (15-2-1629).